

„Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030“ horisontaalse töörühma (haridus, teadus, teadmussiire ja innovatsioon) teise kohtumise kokkuvõte

Kohtumine toimus 13. juunil 2018 Maaeluministeriumis (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn).

Osalejad

Kohtumisel osalesid:

Ülle Jaakma, Liisi Veske Eesti Maaülikoolist, Ants-Hannes Viira, Rando Värnik Eesti Maaülikooli majandus- ja sotsiaalinstituudist, Evelin Loit, Elen Peetsman, Aret Vooremäe Eesti Maaülikooli põllumajandus- ja keskkonnainstituudist, Toomas Tiirats Eesti Maaülikooli veterinaarmeditsiini ja loomakasvatuse instituudist, Leho Ainsaar Tartu Ülikoolist, Toomas Armulik Tartu Ülikooli Eesti mereinstituudi kalanduse teabekeskusest, Erkki Truve Tallinna Tehnikaülikooli keemia ja biotehnoloogia instituudist, Margit Kirs TTÜ Ragnar Nurkse innovatsiooni ja valitsemise instituudist, Kalvi Tamm ja Ilmar Tamm Eesti Taimekasvatuse Instituudist, Andre Veskioja BioCC-st, Pille Koorberg, Reve Lambur, Marju Aamisepp, Eduard Matveev ja Konstantin Mihhejev Põllumajandusuuringute Keskusest, Olev Kalda Veterinaar- ja Toiduametist, Anu Nemvalts Põllumajandusametist, Sirje Potisepp, Eesti Toiduainetööstuse Liidust, Leho Verk Maaelu Edendamise Sihtasutusest, Vahur Tõnissoo Eesti Põllumajandus-Kaubanduskojast, Merit Mikk Mahepõllumajanduse Koostöökogust, Arnold Pastak Olustvere Teenindus- ja Maamajanduskoolist, Kalle Toom ja Katrin Uurman Räpina Aianduskoolist, Karin Mikk ja Ursula Tubli Haridus- ja Teadusministeeriumist, Keskkonnaministeeriumist, Anne Jürgenson Riigikantseleist, Külli Kaare, Liina Kaljula, Pille Tammemägi, Toomas Kevvai, Madli Karjatse, Martin Kukk, Eve Külmallik, Maarja Malm, Eveli Naaris, Marge Nõmmik, Sirli Pehme, Helena Pärenson, Katrin Rannik, Sigmar Suu, Hanna Tamsalu, Elo Tupits Maaeluministeriumist.

Taust

Maaeluministerium koostab koostöös Keskkonnaministeriumi ja valdkonna esindajatega Põllumajanduse ja kalanduse valdkondliku arengukava aastani 2030 (edaspidi arengukava), mis on valdkonnaülene strateegiline arengudokument. Selle rakendamiseks koostatakse vajalikud programmid, meetmed ja tegevused. Arengukava koostamise info on Maaeluministeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/eesmargid-tegevused/pollumajanduse-ja-kalanduse-valdkonna-arengukava-aastani-2030>.

Päevakava

- 10.00 – 10.15 Kogunemine ja tervituskohv
- 10.15 – 11.00 Ülevaade arengukava protsessist, arengukava visiooni elemendid
- 11.00 – 13.00 Hariduse, teaduse, teadmussiirde ja innovatsiooni horisontaalse teema hetkeolukord – arutelu neljas töörühmas (ettevalmistatud olukorrakirjelduse kavand, teiste valdkondade arutelude sisend, täiendavad ettepanekud)
- 13.00 – 13.40 Lõuna
- 13.40 – 15.40 Hariduse, teaduse, teadmussiirde ja innovatsiooni horisontaalse teema olukord 2030 – arutelu neljas töörühmas
- 15.40 – 16.00 Kohvipaus
- 16.00 – 17.00 Ülevaade töörühmade tööst, kokkuvõtted

Sissejuhatus, ettekanded

Kohtumise juhatas sisse Maaeluministeriumi toiduohutuse ning teaduse ja arenduse asekanter Toomas Kevvai, kes tutvustas arengukava koostamise viimaseid arenguid ning rühmaarutelude eesmärgid ja meetodikat.

Rühmaarutelud

Osalejad jaotati kolme töörühma. Arutelud toimusid paralleelselt kolmel teemal (haridus, teadmussiire ja kommunikatsioon; teadus- ja arendustegevus, seire ja järelvalve; innovatsioon ja koostöö). Rühmad vahetusid maailmakohviku meetodil, seega oli kõigil osalejatel võimalus kaasa rääkida kõigil teemadel. Arutelu keskseks küsimuseks oli: „Kuidas arendada hariduse, teaduse, teadmussiirde ja innovatsiooni süsteemi sellisel, et see toetaks PõKa eesmärkide saavutamist?“

Hariduse, teadmussiirde ja kommunikatsiooni rühmas toodi välja:

- Teatud erialad on vähem populaarsed. Luua stipendiumifond, et motiveerida õpilasi tegema valikuid mida põllumajanduse ja kalanduse sektor vajab. Ekskursioonirajad tööstuses – iga aasta koolis kohustuslik ekskursioon ettevõttesse. Üldhariduskooli õpetajatele ekskursioonid teadusasutustesse, ülikooli, tööstustesse. Muuta biomajandus õppe kohustuslikuks – kas kõrgkoolis, gümnaasiumis? Praktikabaaside soodustamine – ettevõtetel suurem huvi praktikante võtta. Mahepõllumajandusõpet edendada nii kutse kui kõrghariduse tasemel.
- Kuidas oskusteave liigub haridussüsteemis, kuidas jõuab eriala teadmine kooli, teadusest, ettevõtetest. õpetamisesse kaasata sektorites tegutsevad inimesi
- Huvi Lõuna-Eestis õppimiseks on vähene, pigem jäädakse/ suundutakse Tallinnasse.
- Teavitamine laiemale üldsusele. Vajalik on tarne(väärtus)ahelapõhine lähenemine. Jätkata tuleb õigusaktide teavitusega. Mainekujundus, teavitada – miks põllumees, ettevõtja, tööstus jt teeb niimoodi. „Positiivse loo jutustamine“.
- Teavitustöö peab olema järjepidev.
- IT lahenduste kasutamise soodustamine, BigData, Open Access jt.
- Koolitada koolitajaid, koole – peab info viima samaaegselt ettevõttesse/ nõustamisse/ õpilasteni. Liidrite kooli taastamine. Mentorlusprogrammi arendamine. Koolitusprogrammide,

ettevõtete koostöö arendamine – eri õppe võimaluste pakkumine: e-õpe, koolitused rohkem praktikute juures.

- Teadmiste reservuaaride (e-salve) loomine. Erinevate programmide tihedam koostöö. Teavitusprogrammidesse integreerida kommunikatsiooniplan.
- Tippeksperdid nn eestvedajate aktiivsem kaasamine, võrgustiku loomine. Tippeksperdid, kes esindavad parimaid praktikaid nii riigi siseselt kui ka teistes riikides.

Teadus- ja arendustegevuse, seire ja järelvalve teemal esitatud ettepanekutest tõusid esile järgmised teemad:

- Andmebaaside korrastamine, haldamine, mitmesuunalise kasutamise ja andmevahetuse edendamine, andmebaaside ühildamine (andmebaaside x-tee), suundumine avaandmete kasutamise poole, järelvalve käigus kogutud andmete laiem kasutamine. Seejuures pöörata tähelepanu sellele, kes on andmete omanikud, millised on andmete kogumise normatiivid.
- Teematilised programmid, kas eraldi või üldise programmi osana erinevatel teemadel, nt sordiaretus, tõuaretus, muld, kalandus, taimede ja loomade geneetilised ressursid, taimetervis, ohustatud tõud, mahepõllumajandus ja kalandus, toiduainete tootmine, loomade (sh kalade) geenipanga loomine.
- Jätkusuutliku ja PÕKA eesmärke toetava teadustoe (stabiilse rahastusega pikaajalised uuringud ja katsed teadlastele, ülikoolidele, ettevõtetele, järelvalveasutustele) ning rakendusuuringuid toetavate alusuuringute järjepidevuse tagamine (nt kliimauuringud, elurikkus, mulla mikrobioloogia).
- Koostöös ettevõtjate ja teadlastega teadusteemade prioritseerimine ning teaduskompetentsi säilimise tagamine ja arendamine erinevate teemavaldkondadega tegelemiseks (nt kliimauuringud, toidukvaliteedi uuringud, taimetervis, silo uuringud, andmed rohkem kasutatud, laborite võimekus).
- Tihedam koostöö erinevate teadus- ja arendusasutuste ja riigiasutuste vahel (nt seirete ja kontrollide planeerimine).
- Laborite võimekuse säilitamine ja arendamine PÕKA valdkonnas (metoodikate väljatöötamine ja rakendamine, nt taimetervise valdkonnas, diagnostikavõimekuse kindlustamine, laborite taristu moderniseerimine, järelvalve funktsioonide hoidmine, inimressursi hoidmine ja arendamine. Rahvusvaheline konkurentsivõime - teenuste osutamine, akrediteerimise võimekus ja finantseerimine, nõustamine).
- Riskianalüüside läbiviimiseks riigi suutlikkuse tagamine ja kompetentsikeskuse väljaarendamine, pikaajaline rahastamine, avalikuks hüveks pideva valmisoleku ja kompetentsi hoidmine. Järelvalve on sisendiks riskianalüüsile.
- Laboritulemuste digitaliseerimine ja rakenduste väljatöötamine (infole ligipääs ID kaardiga).
- Uute tehnoloogiate väljatöötamine väärindamiseks kogu väärtusahela ulatuses (ringmajandus, biomajandus).
- Drooniseire, digitaliseerimise, robotika, satelliitseire arendamine ja kasutamine.
- Rahvusvahelise arenguseire platvormi loomine (rahvusvahelistelt konverentsidest saadud info levitamine).

Innovatsiooni ja koostöö rühmas toodi välja:

- Ahelapõhine lähenemine – innovaatilise lõpptoote ni jõudmiseks on vaja koostööd kogu ahela vältel, toorainest lõpptoote ni. Innovatsioon on vajalik igas ahela etapis (sh sisendid, tootmine, protsessid, tooted, tehnoloogiad, seadmed jne, sh põllumajandustootmises).
- Innovatsioonitugi peaks lähtuma praktilistest vajadustest, olema mitmepalgelisem. Innovatsiooni edukus sõltub mitmetest teguritest (sh turundus).
- Ettevõtetele on vaja on rohkem infot ja nõustamist projektide rahastamise, administreerimise, patentide ja intellektuaalomandi teemal. Bürokratia vähendamine.
- Ülikoolidel võiks olla parem teadlikkus ettevõtete/sektori vajadustest. Ettevõtetele peaks olema parem ülevaade sellest, mida ja mis ajaraamis teadus- ja arendusasutused pakkuda suudavad (näiteks koostööfestivalid, Adapter, Garage-tüüpi üritused, korraldada regulaarselt põllumajandus-LIFT).
- Teaduse rahastamisel tuleks arvestada sektori vajadusi, projektide innovatsiooni- ja tehnoloogiasiidepotentsiaali.
- Ettevõtete (suurusest sõltumata) innovatsioonivõimekus vajab parandamist (rohkem doktorikraadiga töötajaid, maksu- vm soodustused TA-töötajate palkamisel, praktilisel kraadiõppurid).
- Innovatsiooni-*brokerid*, sh ka esmatootmise terviksüsteemi osana, nende koolitamine.
- Arendusosaku/innovatsiooni osaku laiemad kasutusvõimalused, suurem maht.
- Uudsete lahenduste kohta parem infolevitamine, teadussaavutuste ja heade näidete edastamine praktikule arusaadavas keeles.
- Sotsiaalne innovatsioon, õpiringid. Sobivate koostööplatvormide leidmine.
- Aktiivsem osalemine EIP-Agri infoväljas, projektides, fookusgruppides.
- Innovatiivsete lahenduste import-eksport. Uudsete lahenduste sissetoomine (mitte teadusuuringute duubeldamine); meie lahenduste müük mujale.
- Põllumajandus- ja toidusektori kui innovatiivse ja majanduslikult olulise, kõrget lisandväärtust pakkuva valdkonna maine kujundamine.